



# Agor ysgolion a cholegau yn ehangach

Beth i edrych amdano  
yn eich asemiad risg  
ysgol/coleg



**Argyfwng Coronavirus**  
Rhestr wirio Gweithle



## Mae'r canllaw hwn gan yr Undeb Addysg Cenedlaethol i'w ddefnyddio ar y cyd â'n rhestrau gwirio undebau ar y cyd ar agoriad ehangach diogel i ysgolion cynradd a blynyddoedd cynnar, ysgolion uwchradd a cholegau ac ysgolion arbennig ac Unedau Cyfeirio Disgyblion (UCD).

Mae'n nodi **meysydd y mae'n rhaid eu hystyried wrth gynnal asesiadau risg, nid yr union safonau a'r mesurau diogelwch y mae'n rhaid eu sefydlu ar gyfer agoriad ehangach diogel.** Gellir dod o hyd i gyngor ar y materion hynny yn y rhestrau gwirio undebau ar y cyd neu ganllawiau penodol yr NEU a nodir yn y testun.

Nod y canllaw yw cefnogi **aelodau arweinyddiaeth NEU** â'u rôl wrth gynnal (gyda chefnogaeth cyflogwr) a gweithredu asesiad risg eu cyflogwr, fel rhan o'u cyfrifoldeb am reoli iechyd a diogelwch o ddydd i ddydd.

Mae hefyd yn anelu at gefnogi **aelodau NEU a chynrychiolwyr / cynrychiolwyr iechyd a diogelwch** sy'n dymuno sicrhau eu hunain bod mesurau angenrheidiol ar waith, trwy'r broses ymgynghori. Trwy weithio gyda'n gilydd, gellir cyflawni'r canlyniad mwyaf diogel posibl.

## Sut y gall aelodau arweinyddiaeth NEU ddefnyddio'r rhestr wirio asesiad risg hon?

Gallwch ei ddefnyddio i helpu i sicrhau bod unrhyw gyngor a thempledi ar gyfer asesu risg a ddarperir gan y cyflogwr, ac unrhyw rai rydych chi'n ymgymryd â nhw yn eich rôl reoli, yn cwmpasu'r holl feysydd angenrheidiol. Bydd gweithio trwy'r rhestr wirio hon gyda chynrychiolwyr undeb a staff yn helpu i sicrhau bod eich asesiad risg yn addas at y diben, yn ogystal â rhoi sicrwydd i'ch staff mai iechyd, diogelwch a lles yw'r brif flaenoriaeth ar hyn o bryd.

Rhaid teilwra asesiadau risg i bob gweithle unigol - nid oes y fath beth ag asesiad risg 'un maint i bawb', felly nid yw mabwysiadu model yn opsiwn yn unig. Mae asesu risg yn broses ddeinamig ac mae angen ei adolygu'n rheolaidd, er enghraifft pan fydd amgylchiadau'n newid a pheryglon ychwanegol yn dod i'r amlwg.

Mae gan eich cyflogwr, p'un a yw'n awdurdod lleol, ymddiriedolaeth neu gorff llywodraethu, ddyletswydd gyfreithiol o dan Reoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith Rheoliadau 1999 i sicrhau bod asesiad risg addas a digonol yn cael ei gynnal mewn perthynas â'r risgiau o weithredu yn ystod y pandemig Covid-19 parhaus. Ymarfer ymarferol ac nid papur yw hwn. Mae'n ymwneud â nodi peryglon

(beth all fynd o'i le) yn y gweithle, asesu'r risg o niwed yn codi, a chymryd mesurau ataliol addas.

Mae deddfwriaeth iechyd a diogelwch yn ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr amddiffyn iechyd a diogelwch gweithwyr ond hefyd eraill, fel disgyblion, ymwelwyr, staff asiantaeth a chontractwyr. Mae'r Weithrediaeth Iechyd a Diogelwch (HSE), sy'n gorfodi cyfraith iechyd a diogelwch yn y DU, wedi cyhoeddi canllawiau gan gynnwys templed asesu risg a allai fod yn ddefnyddiol [yma](#).

## Sut y gall rhestr wirio asesiad risg ei defnyddio gan aelodau NEU a chynrychiolwyr?

Mae'n bwysig cynnal y gwahaniaeth angenrheidiol rhwng rôl y cyflogwr a rôl yr undeb. Mae'n parhau i fod yn gyfrifoldeb y cyflogwr i sicrhau bod asesiadau risg yn cael eu cynnal ac i gefnogi arweinwyr a rheolwyr wrth wneud hynny. **Fel cynrychiolydd undeb neu gynrychiolydd iechyd a diogelwch, nid eich rôl chi yw cynnal asesiad risg ar gyfer eich ysgol neu goleg, ac ni ddylech fod yn 'cymeradwyo' asesiad risg - mae hynny'n parhau i fod yn gyfrifoldeb y cyflogwr.**

Fodd bynnag, bydd y rhai sy'n gweithio mewn ysgol neu goleg yn deall sut mae'n gweithredu, a bydd cyflogwyr da yn dymuno tynnu ar y wybodaeth a phrofiad honno i gynhyrchu asesiad risg fydd yn arwain at amgylchedd gwaith mwyaf diogel posibl. **Yn wir, mae'n ofynnol yn gyfreithiol ymgynghori â chynrychiolwyr iechyd a diogelwch wrth lunio asesiad risg.**

Mae'n bwysig nodi hefyd nad yw cyfrannu at y broses asesu risg fel hyn, unai fel cynrychiolydd diogelwch neu fel aelod o staff, yn golygu y gallech gael eich dal yn atebol am unrhyw ddiffygion a allai ddod yn amlwg yn ddiweddarach. Mae'r ddyletswydd gyfreithiol yn gorwedd gyda'r cyflogwr.

Os ydych chi'n gynrychiolydd diogelwch NEU, fe'ch anogir hefyd i arfer eich hawl i gynnal archwiliad o'r safle gyda'r rheolwyr unwaith y bydd yr asesiad risg cychwynnol wedi'i gwblhau a chyn i'r agoriad estynedig ddechrau, ac yn rheolaidd wedi hynny wrth i'r amgylchiadau newid. Os nad oes cynrychiolydd diogelwch NEU, trafodwch gyda'r aelodau a yw rhywun yn barod i ymgymryd â'r rôl. Mae cannoedd o gynrychiolwyr diogelwch newydd wedi dod ymlaen yn yr NEU yn ystod yr argyfwng hwn ac mae hyfforddiant ar-lein ar gael (cysylltwch â [training@neu.org.uk](mailto:training@neu.org.uk)). Hyd yn oed os nad oes cynrychiolydd NEU, mae'n arfer da cynnal archwiliad ar y cyd o'r gweithle cyn i'r agoriad ehangach ddechrau - gall unrhyw aelod o staff ddefnyddio'r rhestrau gwirio yr undebau ar y cyd at y diben hwn.

## Beth ddylid ei gynnwys yn asesiad risg ysgol neu goleg ar gyfer agor yn ddiogel yn ystod pandemig Covid-19?

Isod mae set o awgrymiadau sy'n ymdrin â ffactorau allweddol a fydd yn eich helpu chi, unai yn eich rôl arwain neu fel cynrychiolydd undeb neu aelod o staff, i ffurfio barn a yw eich asesiad risg yn ddigonol. Ni fwriedir iddo fod yn gynhwysfawr ac efallai na fydd yn nodi'r holl beryglon posibl yn eich ysgol neu goleg penodol.

**Fel y nodwyd uchod, nodir meysydd eang i'w hystyried, yn hytrach na mesurau penodol y mae angen eu gweithredu er mwyn agor yn ehangach yn ddiogel.** Gellir dod o hyd i gyngor ar y materion hynny yn y rhestrau gwirio undebau ar y cyd neu ganllawiau penodol yr NEU a nodir yn y testun. Anogir aelodau mewn ysgolion arbennig ac UCD i ymgynghori â [rhestr wirio NEU ar y cyd ar gyfer ysgolion arbennig ac UCD](#).

### Dyddiad, awdur ac adolygiad

A yw'n amlwg pwy sydd wedi cynnal yr asesiad, pryd y cafodd ei gynnal ac o dan ba amgylchiadau y bydd yn cael ei adolygu (er enghraifft pan fydd amgylchiadau'n newid neu os daw'n amlwg bod materion sydd wedi cael eu hanwybyddu)?

### Cynhwysedd safle

A yw'r asesiad risg yn mynd i'r afael â chynhwysedd uchaf y safle a chyfran y disgyblion y gellir eu cymhwyso'n ddiogel i ganiatáu pellter diogel o 2 fetr?

A yw'r maint dosbarth uchaf a ganiateir yn mynd i'r afael yn benodol â materion ymbellhau cymdeithasol?

A oes gweithdrefnau ar gyfer cyfyngu mynediad i ymwelwyr nad ydynt yn hanfodol gan gynnwys rhieni?

### Staffio

A yw'n glir sut y bydd lefelau staffio diogel yn cael eu cynnal, gan gynnwys amser egwyl?

### Amddiffyn grwpiau staff bregus

Gall ffactorau fel ethnigrwydd, oedran, anabledd a rhyw gynyddu'r risg a berir gan Covid-19 i unigolion yn ychwanegol at y risg a berir gan

gyflyrau iechyd sylfaenol. Mae'r NEU yn disgwyl i gyflogwyr gynnal asesiadau risg ar gyfer aelodau staff unigol, yn enwedig staff mewn grwpiau risg uchel neu fregus, gan gynnwys gweithwyr Du. A yw hyn wedi digwydd ac oedd yr asesiadau risg yn cynnwys ystyriaeth i oedran, rhyw, ethnigrwydd, cyflyrau iechyd ac anabledd? Canllawiau gweithwyr bregus ac mewn perygl [yma](#).

### Asesu anghenion myfyrwyr yn ystod ac ar ôl agoriad ehangach

A yw'r cynllun yn asesu anghenion trosglwyddo ac ailintegreiddio grwpiau penodol o fyfyrwyr fel myfyrwyr ag disgyblion ADY, plant sy'n derbyn gofal, myfyrwyr mewn profedigaeth neu'r rhai a allai fod yn arbennig o bryderus neu bryderus?

A yw'r asesiad risg yn sensitif i bryderon myfyrwyr Du a'u rhieni?

A yw'r asesiad risg yn nodi dulliau DPP ymarferol a fydd yn cefnogi staff i ymateb i'r anghenion cymdeithasol a dysgu ym mhoblogaeth y myfyrwyr?

A yw'r asesiad risg yn adlewyrchu dull realistig o ddysgu yn nhymor yr haf?

### Hyfforddiant staff

A yw'r asesiad risg yn darparu ar gyfer hyfforddiant staff ar arferion a gweithdrefnau diogelwch newydd cyn agor a diweddarau ehangach wedi hynny?

### Sefydlu staff Newydd

A yw'r asesiad risg yn cynnwys sefydlu ar weithdrefnau diogelwch ar gyfer staff newydd gan gynnwys staff cyflenwi?

### Achosion a amheuir yn ystod y diwrnod Gwaith

A yw'r asesiad risg yn nodi gweithdrefnau ar gyfer delio ag achosion a amheuir, gan gynnwys ynysu achosion, hysbysu rhieni a sicrhau bod myfyrwyr yn cael eu casglu'n ddiogel a glanhau priodol, a mesurau i sicrhau bod yr holl staff yn deall beth i'w wneud os bydd hyn yn digwydd?

### Teithio i'r safle ac oddi yno

A yw'r asesiad risg yn ystyried teithio diogel i staff a disgyblion, gan gwmpasu materion fel rhannu ceir a defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus? A yw'n ystyried y risg i unrhyw un na fydd efallai â mynediad at deithio diogel?

## **Cyrraedd a gadael yn ddiogel**

A oes arferion ar waith ar gyfer amseroedd cyrraedd a gadael, gan gynnwys mesurau fel amseroedd cychwyn a gorffen cyfnodol neu gyfyngiadau ar nifer y rhieni / gofalwyr sy'n bresennol?

## **Gwiriadau tymheredd**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y cynllunnir y bydd unrhyw arolwg tymheredd wrth gyrraedd yn cael ei reoli'n ddiogel?

## **Symud o amgylch y safle i sicrhau pellter diogel**

A oes mesurau ar waith i sicrhau symud yn ddiogel o amgylch yr adeilad (er enghraifft, systemau unffordd a marciau llawr ar risiau ac mewn coridorau) ac i osgoi gorlenwi rhwng gwersi ac yn ystod egwyl / amser cinio?

A yw'r asesiad risg yn cwmpasu'r defnydd diogel o lifftiau, toiledau a lleoedd eraill a rennir yn ddiogel?

## **Hylendid a glanhau**

A oes mesurau hylendid a glanhau digonol ar waith?

## **Llyfrau ac adnoddau myfyrwyr eraill**

A yw'r asesiad risg yn nodi mesurau diogelwch ar faterion fel defnyddio a glanweithio llyfrau ac adnoddau a rennir, marcio llyfrau ac ati?

## **OAP (PPE)**

A yw'r asesiad risg yn darparu OAP i staff sydd â mwy o risg o lygriad yn yr awyr oherwydd eu hymglymiad â disgyblion penodol?

A yw'n darparu OAP digonol a phriodol ar gyfer staff glanhau, ar gyfer ymwelwyr sy'n gweithio'n agos gyda disgyblion ac ar gyfer sefyllfaoedd brys?

## **Cymorth cyntaf**

A yw'r asesiad risg yn cwmpasu'r ddarpariaeth cymorth cyntaf a'r angen am OAP ar gyfer cymorth cyntaf?

## **Arlwyo**

A yw'r asesiad risg yn mynd i'r afael â threfniadau i sicrhau y gellir paratoi a gweini prydau bwyd yn ddiogel?

## **Seibiannau staff**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y gall staff gymryd eu seibiannau a bwyta cinio yn ddiogel?

## **Amgylchedd swyddfa**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y gall gwaith gweinyddol yr ysgol barhau'n ddiogel?

## **Dosbarthu a chasglu gwastraff**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y bydd hyn yn cael ei reoli yn ddiogel o ran amseroedd, lleoliadau a rhagofalon hylendid ar gyfer staff sy'n cymryd rhan?

## **Cyrchu cynhyrchion glanhau, OAP, glanweithydd, hancesi**

A yw'r asesiad risg yn sicrhau y gellir dibynnu ar gyflenwad diogel o gynhyrchion glanhau, OAP, glanweithydd a hancesi?

## **Gweithdrefnau brys**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y bydd gweithdrefnau fel driliau tân yn cael eu haddasu i adlewyrchu'r angen am bellter cymdeithasol?

## **Negeseuon i staff a myfyrwyr am ffyrdd newydd o weithio**

A yw'r asesiad risg yn nodi sut y bydd disgyblion a staff yn cael eu cyflwyno i'r arferion newydd, a'u hatgoffa amdanynt, gan gynnwys trwy arwyddion?

## **Cyfathrebu â rhieni**

A yw'r asesiad risg yn mynd i'r afael â mater cyfathrebu â rhieni ar faterion fel diogelwch myfyrwyr, presenoldeb rhieni, a chyfathrebu â staff yr ysgol?

A yw'n ymwneud â dweud wrth rieni beth i'w wneud os yw eu plentyn yn datblygu symptomau Covid-19?

## **Gweithio gartref i staff**

A yw'r asesiad risg yn ystyried mater gweithio gartref yn ddiogel i'r rhai a fydd yn parhau i weithio gartref?

## **Iechyd meddwl i fyfyrwyr a staff**

A yw'r asesiad risg yn ystyried iechyd meddwl a lles myfyrwyr a'r gefnogaeth sydd ei hangen i gefnogi trosglwyddo iach yn ôl i'r ysgol tra bo pellter cymdeithasol a chyfyngiadau eraill ar waith?

A yw'r asesiad risg yn ystyried iechyd meddwl a lles staff, gan gynnwys trwy nodi aelodau staff sydd mewn mwy o berygl a thrwy gymhwyso mesurau i sicrhau cydbwysedd bywyd a gwaith rhesymol i bawb?

## Cyfrifo risg

A oes gan yr asesiad risg gyfrifiad risg sy'n rhan annatod ohono?

Er enghraifft, bydd rhai asesiadau'n cynnwys y fformiwla hon:

TEBYGOLRWYDD x DIFRIFOLDEB = RISG.

Y canlyniad fydd sgôr i helpu i bennu lefel y risg ar gyfer pob cydran o'r asesiad risg ac a yw'n isel, yn ganolog neu'n uchel. Dyma'r dull mwyaf dibynadwy o asesu lefelau risg ac yn fwy ystyrlon na dim ond atodi gair fel 'cymedrol' i risg heb gael unrhyw beth i ategu hyn.

Os yw asesiad risg yn disgrifio'r risg gyffredinol o agoriad ehangach, neu'r risg a briodolir i faterion penodol, fel un 'isel' neu 'gymedrol' heb arwydd o sut y daethpwyd i hyn, dylai'r asesydd egluro sut y daethpwyd i'r casgliad hwn.

## Os credwch fod eich asesiad risg ysgol yn ddiogel

- Nid eich cyfrifoldeb chi yw ei lofnodi, ond bydd yn ddefnyddiol i'ch pennaeth wybod eich bod yn gefnogol ar y cyfan i'r mesurau ataliol a nodwyd.
- Parhau i fonitro ei weithrediad ac ymgysylltu mor aml ag sy'n angenrheidiol ag arweinwyr ysgolion.
- **Dylid annog yr holl staff i dynnu sylw at faterion sy'n effeithio ar iechyd a diogelwch na chawsant eu hystyried o'r blaen. Mae asesu risg yn broses ddeinamig.**

## Os ydych chi'n credu bod eich asesiad risg ysgol yn annigonol

- Ceisiwch drafod y diffygion gyda'ch pennaeth a thynnu sylw at feysydd nad ydyn nhw o dan sylw o gwbl, neu lle rydych chi'n meddwl nad yw'r mesurau ataliol cywir ar waith. Gwnewch unrhyw awgrymiadau ymarferol sydd, yn eich barn chi, am wella'r asesiad.
- Os gallwch chi rannu enghraifft well sy'n cael ei ddefnyddio mewn ysgol gyfagos â ffactorau risg tebyg yna rhowch gynnig ar y dull hwn.
- Os ydych chi'n parhau i bryderu a nad yw eich pennaeth yn cymryd rhan mewn trafodaethau ystyrlon, yna cysylltwch â'ch ysgrifennydd ardal / cangen er mwyn iddynt geisio datrys y mater.
- Os nad yw'r mater wedi'i ddatrys, cysylltwch â NEU Cymru.

## Os ydych chi'n credu bod eich gweithle wedi mynd yn anniogel

- Os yw aelodau NEU yn poeni y gallai fod yn anniogel i ddychwelyd i'r gweithle ar ôl unrhyw ddigwyddiad, cysylltwch â'ch ysgrifennydd cangen neu ardal leol, neu NEU Cymru.
- Mae'r gyfraith yn eich amddiffyn rhag anfantais os gwrthodwch fynd i weithle (neu adael eich gweithle) y mae gennych sail resymol i ystyried ei fod yn anniogel a gall beri perygl difrifol ac ar fin digwydd i chi ac i eraill.
- **Bydd yr NEU yn cefnogi'n llawn unrhyw aelod sy'n arfer yr hawl hon ac yn eu hamddiffyn rhag unrhyw anfantais.**